

Walter Péter felvétele

Itt tényleg szükség van arra, hogy a két kötözködő társszerző gyakran elismételje, amit a néző esetleg nem hallott pontosan. A súlyos, barnás bútorok közül kirí a harmadik felvonáshoz betett, XV. Lajos korára utaló fehér szék, talán szándékosan jelezve az igazi és a művi előkelőség különbségét.

Márton András Turaija kezdetben inkább fontoskodónak, forszírozottan okoskodónak tűnik, de később már természetes magatartásként viseli a lassúbb elméket fölényes elnézéssel kezelő zsenialitást. Kovács Gyula Gál peszsimista zsörtölődését mackós kedvesébe csomagolja. Kiss Jenő robusztus lakáj, szolgálatkészsége ironikus, szerete már-már fenyegető. Hegedűs Zoltán Almádyját a harmadik felvonás próbajelenetében rá mért szenvedések megtisztítják, rossz ripacsból bűneit mélyen bánó, igaz emberré válva távozik. Egyedülként az egész díszes társaságból katarzison megy át. De ez sem zavar senkit, sem a színpadon, sem a nézőtérén.

Cseke Péter rendezésében két felvonás rendben megy, nagyjából úgy, ahogy kell, a harmadik azután fölpörög. Csattannak a poénok, a korábban elrejtett petárdák is mind rendre robbannak. A mechanizmus működik.

MOLNÁR FERENC: JÁTÉK A KASTÉLYBAN (Vígszínház)

Dramaturg: Radnóti Zsuzsa. **Díszlet:** Khell Csörsz. **Jelmez:** Jánoskúti Márta. **Rendező:** Marton László. **Szereplők:** Benedek Miklós, Fesztbaum Béla, Molnár Áron e. h., Tornyi Ildikó, Lukács Sándor, Csőre Gábor, Tahi Tóth László.

(Katona József Színház, Kecskemét)

Díszlet: Mira János. **Jelmez:** Sántha Borcsa. **Rendező:** Cseke Péter.

Szereplők: Márton András, Kovács Gyula, Csémy Balázs, Danyi Judit, Hegedűs Zoltán, Széplaky Géza, Kiss Jenő.

(Vörösmarty Színház, Székesfehérvár)

Dramaturg: Orbán Eszter. **Díszlet:** Bátonyi György. **Jelmez:** Kárpáti Enikő. **Koreográfus:** Boda János. **Rendező:** Galambos Péter.

Szereplők: Szerémi Zoltán, Pusztaszeri Kornél, Janicsek Péter, Balsai Mónika, Mertz Tibor, Kozáry Ferenc, Budaházy Árpád.

Szántó Judit

Mágnás Xaxa

MOLNÁR FERENC: A HATTYÚ

Molnár Ferenc (1878–1952). Semmiféle 0-val vagy 5-tel fémjelzett évforduló nem sejklik fel e két évszám mögött, a 2009/2010-es évad mégis egy Molnár-diadalmenet ideje léssen: Budapesten és vidéken összesen tizenegy felújítás ígérkezik, miközben további három még repertoáron van. A szórakoztatás tomboló igényén belül ez legalább jó ízlésre és a színvonal melletti kitartásra vall, ámbár az Új Színház nézőtérén a legnagyobb nevetést és nyílt színi tapsot nem, ó, nem valamelyik szikrázó poén vagy briliánsan megcsavart fordulat kapta, hanem Jácint atya (Eperjes Károly), amint fenéig ürít egy hatalmas borospoharat. Igazán ideje, hogy a „gyerek, kutya, fóka” szentháromságot kiegészítsük a „piával”.

Meglehet, csak belemagyarázás, de számomra ez a Molnár-dömping másra is: vihar előtti csöndre, illetve e rövidülő haladék elszánt kiaknázására utal.

Az eddigi Molnár-reprízek bebizonyították, hogy az alternatív ambíciójú rendezőknek ezen a mezőn nem sok fű terem: ízléses, korszerűen felfogott, minél csillogóbb, de azért pikánsul némi nosztalgikus-ironikus múltba nézéssel (kacsintással) fűszerezett vígjátéki stílus terem fűnél többet is: babért. A mostani szériát nyitó két előadást, a vígszínházi *Játék a kastélyban*-t és az új színházi *A hattyút* Marton László, illetve Szinetár Miklós személyében igazán nem alternatív hajlamú, hanem inkább hagyományos realista előadásokkal kitűnt, érett korú, hatalmas gyakorlatú rendezők vitték

JOBBRA:
Sztárek Andrea
(Symphorosa),
Eperjes Károly (Jácint)
és Bánsági Ildikó
(Beatrix)

LENT:
Bánsági Ildikó,
Szilágyi Zsanett
(Komorna) és
Takács Katalin
(Mária Dominika)

Schiller Kata felvételei

színre, és ez így nagyon is rendben van. Mindazonáltal mindkettőn azon voltak, hogy az érdemes-patinás „víg-színházi Molnáron” túl valami újat, érdekeset, meglepőt is csempésszenek produkciójukba. Marton (akinek munkájával itt természetesen nem foglalkozhatom hosszabban) a színház mint olyan pirandellói többértelműségét, játék és valóság furcsa, ellentmondásos viszonyát szólaltatta meg (amely minden bizonnyal a Pirandello-kortárs Molnárt is megérintette); Szinetár viszont az önálló leleményű keretjáték segítségével kívánta a darabot a máig hosszabbítani.

Amit azonban Szinetár hozzátold, az – a Marton-rendezéssel ellentétben – nincs a darabban. A bevezető még szolid: a frakkos Eperjes Károly előrejön, és mintegy porondmesterként bejelenti, mi kerül színre ma este. A finálé annál merészebb. Molnár ugyan – igaz, első-sorban a színpadi hatás és kontraszthatás kedvéért – merész társadalomkritikai kitörést ad Ági Miklós szájába, de valószínűleg igencsak csóválná a fejét, ha meglátná hősét, amint az előadást záró kisfilmen forradalmas

munkások közt vonulva vörös zászlót lenget. Ági győzelme keserves évtizedeket hozott ugyan a nézőtéren ülők egy részének, de pírusszínak bizonyult: lám, az utolsó képek már restaurációra utalnak. Egy „vas-, acél- és tejipari” multi igazgatótanácsi ülésén vesz részt a színdarab arisztokrata szereplőinek egy része, plusz Ági Miklós személyében a visszaszivárgott komcsi (noha talán jobban megbarátkoznánk a multikkal, ha valóban egy-egy Takács Katalin-féle búbajos, egész habitusában előkelő, eszes dáma állna az élükön).

Mindez azonban, ismerjük be, idegen anyag; az előadásra vajmi kevéssé jellemző. Az első felvonás díszlete, jelmezei, színjátszása éppenséggel operetthangulatot teremt, kivált Bánsági Ildikó (Beatrix) rutinosan üres mama-karikatúrájával (és palotásra termett díszmagyarjával) és még inkább Nemes Wanda Alexandra (Xixi-Xaxa-Xoxo)-felfogásával, amely negédes-pajzán, tűzrólpattant szubrett-allűrjeivel inkább a *Mágnás Miska* Marcsájához illenek. A jelmezzel itt is bajom van: belépéskor Alexandra inkább Beatrix társalkodónőjének tűnik, semmint a lányának – s az előadás címszereplőjének; igaz, erről a benyomásról a fiatal színésznő fogyatékos *présence*-a is tehet. Róla csak annyit: nem hatyú. Az ellentét az etikett burkában megjelenő, hűvös, nyugodt, megközelíthetetlen fenség, a két lábon járó arisztokrata esztétikum és a páncélt lassan átizzító szenvedélyek között (ha úgy tetszik, Rolla és Marcsa közt) nem tud érvényesülni, mert az elsőhöz Nemes Wandának nincsenek eszközei. (Beccscentése például korántsem szalonpicc, hanem egyenesen közönséges, a színpadon ihaj-csuhaj hangulat uralkodik el.) Márpedig ez a kontraszt a színdarab egyik éltetője.

A két további felvonásban ez az operettjelleg szerencsére elhalványul, és marad egy hagyományos Molnár, egy társalgási szalonvígjáték, amelyben főleg azok tűnnek ki, akik gyakorlottan forgolódnak ebben a stílusban: snájdig pózaival csakúgy, mint ügyes poentfrozásával kitűnik az általam ilyen jónak talán sohasem látott Almási Sándor (Albert herceg). Nem rossz felfedezés Száraz Dénes sem (Ági Miklós): magas, jóképű, jó mozgású, kifejező mimikájú, nemcsak reagálni, de kezdeményezni is képes hős-alkat, kár, hogy a hangja

(egyelőre?) szintelen és fakó, és még nem érzi igazán, hogy Molnárnál a lázadó hősnek is csillognia kell. És persze felfrissül, művészettel telik meg a színpad, amikor *dea ex machina*ként megjelenik Takács Katalin (Mária Dominika anyahercegné), a stilizáció mestere, aki egyéni módon ötvözi a paródiát a jellembrázolással.

Eperjes Károly (a Károly hercegből lett Jácint atya) külön fejezet. A rendező mindent megtesz, hogy kiemelje és helyzetbe hozza, de Eperjes erre nem szorul rá: ahol ő áll, ott a játék központja. Mindehhez az adott darabnak és az eljátszandó figurának nem sok köze van: jellegzetes gesztikus, mimikai és vokális tartozékaival most is a hetvenkedő katona inkarnálódik, idősebb és testesebb kiadásban. Másutt, kivált Franciaországban, az ilyen markáns és elemi hatású clown-típusra színházat-mozit építenek; egy Fernandel, egy Bourvil, egy de Funès is önnön színpadi-filmes imázsát játszotta minden szerepben, a karaktertől karakteresen függetlenül, és ezt a közönség nemcsak hogy honorálta, de el is várta tőlük.

A többiek haloványak, pedig volna lehetőségük. Kár például, hogy Symphorosa erőteljes epizódszerepében Sztárek Andrea csak riadt, de nem idegnyűvő. Papp Zoltánért (Wunderlich ezredes), a hajdani kitűnő „katonásért” sokszor fáj a szívem, amint hozzá méltatlan szerepekbe szürkül és hízik bele. Dávid Áron (Alfréd inas) buzgó fülig-vigyora azonban megmaradt bennem.

Az előadásban még egy rendezői lelemény: öt (hat? hét?), inast alakító statiszta lakoma előtti, alatti és utá-

ni balettje. Az ilyesmi mindig kockázatos. A fiatal emberek reménytelenül civilek maradnak.

Amúgy: miről szólhatna egy mai *A hatttyú*-előadás? Hát nem forradalomról és multikról. Erős a gyanúm, hogy elsősorban Molnár Ferencről. A bravúrról, a stílusról, az effektusokról. No meg azokról a szándékosan tompított, szigorúan stilizált „aha-élményekről”, amelyek a nézőt a szereplők sors- és jellemfordulatai kapcsán esetleg megérinthetik. Egyesek talán levedlenek néhány előítéletet, mások a múltba álmodhatják magukat, némely beképzelt lány felfigyelhet szerény udvarlójára. Ez azonban periférikus. A lényeg, ismétlem, a stílus és a bravúr, amelyekből ez az előadás keveset markolt, és sokkal többet nem is fogott.

MOLNÁR FERENC: A HATTYÚ (Új Színház)

Díszlet-jelmez: Balla Ildikó. **Dramaturg:** Lőkös Ildikó. **A rendező munkatársa:** Hajdinák Judit. **Rendező:** Szinetár Miklós.

Szereplők: Bánsági Ildikó, Eperjes Károly, Takács Katalin, Nemes Wanda, Száraz Dénes, Almási Sándor, Sztárek Andrea m. v., Papp Zoltán, Vass György, Mendler András i. h., Somhegyi György i. h., Dávid Áron i. h., Szilágyi Zsanett i. h.

Tarján Tamás

Se rojt, se bojt

EDMOND ROSTAND: CYRANO DE BERGERAC

Az első rész tanúsága szerint a Magyar Színház senki és semmi mással nem rendelkezik a közkedvelt (új)romantikus színmű bemutatásához, mint a címszerepre termett színésszel. Cserna Antal tizennyolc óra ötvenhét perckor besiklik az első sor közepére; maga elé szúrt karddal helyet foglal, várakozik kezdésig. Bejövetele eldöntetlen minőségű. Leginkább egy jelmezes civil érkezésére hasonlít. Amikor aztán a nyitó színházképben („Burgund-palota”, „pajtaszerű labdázóhelyiség, színielőadásokra berendezve”) halálra keresik őt, senki sem találja, hiába nézelődik feszült türelemmel a legszembeszökőbb székről. Pengéjének markolata belóg a színpadra. Nem csodálkoznék, ha egy matinén valamelyik kamasz elkíáltaná magát: ott ül az első sorban!

Cserna férfias, katonás intellektust játszik. Ruháján „Se rojt, se bojt, se értékes szalag”: valóban „erkölcsében az eleganciája”. A színész egy lendületből, összeszedetten, jó külső és belső készségekkel veszi birtokba a szerepet, de kedélytelenül, a Roxán (Roxane helyett ez a névalak olvasható a színlapon) iránti beteljesületlen szerelmet is meglehetősen lefojtva, mondhatni, romantikátlanul. Költő létére költőietlen a főhős. Alig vagy rosszul elemzett szcénák során kell átvágnia magát. A teljes embert kívánó rendező színművész, Óze Áron úgy fogalmazott az interjúban: „A *Cyrano* az első olyan rendezői munkám, amikor a darabot is én választottam, és a szereposztás kérdésében is én döntöttem.” Óze előzetes nyilatkozataiban is kísértett, hogy majdnem mindent a dráma iránti lelkesedésből próbál megoldani. Gecsenyi Györgyi dramaturg társaságában a szöveg rövidítése